

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ЦЕНТР ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою ДВНЗ

«Ужгородський національний університет»

Протокол № 5 від 04 травня 2023 р.

Голова Вченої ради, ректор

проф. Володимир СМОЛАНКА

**Програма
підвищення кваліфікації тренерів, тренерів-викладачів та інших
фахівців у сфері фізичної культури і спорту
за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт»**

Ужгород - 2023

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Загальні положення

Потреби оволодіння, оновлення та поглиблення спеціальних фахових, викладацьких, психологічних, науково-методичних, управлінських, правових, соціально-гуманітарних знань, вивчення вітчизняного та зарубіжного досвіду тренерами, тренерами-викладачами та іншими фахівцями у сфері фізичної культури і спорту для ефективного виконання ними посадових (функціональних) обов'язків з урахуванням перспектив їх професійного зростання в межах спеціальності вимагає оновлення змісту та форм підвищення у сфері фізичної культури і спорту.

Програма підвищення кваліфікації тренерів, тренерів-викладачів та інших фахівців у сфері фізичної культури і спорту за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт» розроблена відповідно до Положення про підвищення кваліфікації тренерів (тренерів-викладачів) та інших фахівців у сфері фізичної культури і спорту, затвердженого наказом Міністерства молоді та спорту України 22.03.2018 № 1270 з урахуванням принципів цілісності, системності, технологічності та варіативності, подана у взаємозв'язку цільового, змістового, технологічного та контрольного-аналітичного компонентів.

Зміст Програми, зокрема цілісний і системний добір модулів і тем, ураховує особливості професійної діяльності тренерів, тренерів-викладачів та інших фахівців у сфері фізичної культури і спорту і визначається: вимогами суспільства знань щодо забезпечення закладів у сфері фізичної культури і спорту висококваліфікованими фахівцями; основними напрямами державної політики у сфері фізичної культури і спорту.

Програма спрямована на професійний розвиток тренерів, тренерів-викладачів та інших фахівців у сфері фізичної культури і спорту шляхом поглиблення і розширення спеціальних знань, вмінь, необхідних для виконання посадових (функціональних) обов'язків.

Метою підвищення кваліфікації є вдосконалення професійної компетентності розвиток тренерів, тренерів-викладачів та інших фахівців у сфері фізичної культури і спорту на основі нових концептуальних підходів до змісту, форм і методів професійної діяльності через розкриття таких тем:

- сучасні концепції та дидактичні принципи функціонування тренерської діяльності в системі підготовки спортсменів з обраного виду спорту;
- особливості медичного супроводу і медикаментозного забезпечення спортивної підготовки спортсменів;
- особливості спортивної дієтології задля підвищення спортивного результату в обраному виді спорту;
- надання домедичної допомоги у процесі занять фізичним вихованням і спортом;
- реалізація принципів інклюзивної освіти у спорті;
- психологічна підготовка тренерів, тренерів-викладачів та інших фахівців у сфері фізичної культури і спорту;

- специфіка підготовки спортсмена у макроциклі в різних видах спорту.

Цільова група: тренери, тренери-викладачі та інші фахівці у сфері фізичної культури і спорту.

Обсяг Програми: 2,5 кредити ЄКТС (75 годин)

Форма реалізації Програми: – денна/дистанційна/змішана форма.

Графік навчального процесу та строки реалізації Програми: одна сесія 75 годин (упродовж двох тижнів).

Кількість слухачів у групі: 15-30 осіб.

Вартість надання послуг: на договірних умовах.

Місце виконання Програми: Факультет здоров'я та фізичного виховання ДВНЗ "УжНУ" та за місцем знаходження замовника. Якщо підвищення кваліфікації відбувається за місцем замовника то проводиться організація трансферу за кошти замовника.

Документ, що видається за результатами підвищення кваліфікації. За результатами опанування програми особи, які пройшли повне навчання отримують свідоцтво, в якому зазначається змістові напрями навчального плану Програми та обсяг навчальних годин, яке дозволяє здійснювати професійну діяльність у сфері фізичної культури і спорту за посадою «тренер, тренер-викладач». Перелік виданих документів про підвищення кваліфікації оприлюднюється на сайті ДВНЗ «Ужгородський національний університет», ознайомитися з якими можна за посиланням https://www.uzhnu.edu.ua/uk/cat/s_subdivisions-edu_centre/documentations

Розробники програми:

Навчально-науковий центр підвищення кваліфікації ДВНЗ "УжНУ", факультет здоров'я та фізичного виховання ДВНЗ "УжНУ"

Зміст Програми

Відповідно до статті 49 Закону України «Про фізичну культуру і спорт», та пункту 5 Положення про підвищення кваліфікації тренерів (тренерів-викладачів, науково-педагогічних працівників) та інших фахівців у сфері фізичної культури і спорту, затвердженого наказом Міністерства молоді та спорту України 22.03.2018 № 1270 у закладах вищої освіти запроваджено курси підвищення кваліфікації за спеціальністю 017 Фізичної культури і спорту, основною метою, яких є вдосконалення знань, умінь і навичок тренерів (тренерів-викладачів) та інших фахівців у сфері фізичної культури і спорту, необхідних для ефективного здійснення професійної діяльності один раз на п'ять років.

Програма сфокусована на оновленні знань тренерів та фахівців, поєднує практичну спрямованість навчання та вдосконалення професійних компетентностей для забезпечення якісної та ефективної діяльності в галузі фізичного виховання і спорту, що забезпечується представленими в навчально-тематичному плані освітніми компонентами.

Програма містить модулі: загальний професійний, фаховий з вибірковою складовою та діагностико-аналітичний.

Загальний професійний модуль представлений компонентами, що оновлюють, розширюють знання щодо соціально-правових основ сучасного спорту, використання засобів психологічного впливу тренера у процесі підготовки і участі спортсменів у змаганнях та теоретичних і методологічних аспектів.

Фаховий модуль орієнтований поглибити компетентності тренера з практичних умінь та навичок сучасної підготовки спортсменів.

Вибірковий дає право слухачу обрати ту дисципліну, яка на його думку доповнить або покращить його професійні компетентності.

Діагностико-аналітичний є критерієм перевірки сформованих компетентностей слухача курсів підвищення кваліфікації.

Програма містить лекційний і практичний курси та самостійну роботу слухача курсів підвищення кваліфікації.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться/ набуватимуться

Загальні (ЗК):

ЗК 1. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК 2. Вільно користується українською та іноземною мовами як засобом ділового спілкування.

ЗК 3. Здатність самостійно здобувати за допомогою інформаційних технологій і використовувати в практичній діяльності нові знання і вміння, в тому числі в нових галузях знань, безпосередньо не пов'язаних зі сферою діяльності.

ЗК 4. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні, пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 5. Здатність впливати на формування цілей команди, її соціально-психологічний клімат в потрібному для досягнення цілей напрямку.

ЗК 6. Здатність до ефективної міжособистісної взаємодії у процесі професійної діяльності з урахуванням загальнолюдських і національних цінностей.

ЗК 7. Навички здійснення безпечної діяльності в умовах професії.

ЗК 8. Прагнення до збереження навколишнього середовища, реалізації концепції сталого розвитку людства.

ЗК 9. Здатність удосконалювати і розвивати свій інтелектуальний і загальнокультурний рівень, домагатися морального і фізичного вдосконалення своєї особистості.

ЗК 10. Здатність приймати нестандартні рішення.

ЗК 11. Здатність вирішувати проблемні ситуації.

ЗК 12. Готовність брати на себе відповідальність за свої рішення в рамках професійної компетенції.

ЗК 13. Усвідомлює основні проблеми своєї предметної області, при вирішенні яких виникає необхідність в складних задачах вибору, що вимагають використання кількісних і якісних методів.

ЗК 14. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

СК1. Здатність забезпечувати формування фізичної культури особистості

СК 2. Здатність проводити тренування та супроводження участі спортсменів у змаганнях

СК 3 Здатність до організації оздоровчо-рекреаційної рухової активності різних груп населення

СК 4.Здатність визначати заходи з фізкультурно-спортивної реабілітації та форми адаптивного спорту для осіб, що їх потребують

СК 5. Здатність зміцнювати здоров'я людини шляхом використання рухової активності, раціонального харчування та інших чинників здорового способу життя

СК 6.Здатність до розуміння ретроспективи формування сфери фізичної культури і спорту

СК 7. Здатність застосовувати знання про будову та функціонування організму людини

СК 8. Здатність проводити біомеханічний аналіз рухових дій людини

СК 9. Здатність надавати долікарську допомогу під час виникнення невідкладних станів

СК10.Здатність розвивати критичне мислення, здійснювати навчання, виховання та соціалізацію особистості у сфері фізичної культури і спорту, застосовуючи різні педагогічні методи

СК 11. Здатність аналізувати прояви психіки людини під час занять фізичною культурою і спортом

СК 12. Здатність використовувати спортивні споруди, спеціальне обладнання та інвентар

СК 13. Здатність застосовувати сучасні технології управління суб'єктами сфери фізичної культури і спорту

СК 14. Здатність до безперервного професійного розвитку

СК 15. Вміння організовувати і проводити спортивні заходи, бути обізнаним у правилах суддівства спортивних змагань

СК 16. Здатність проводити агітацію і пропаганду занять спортом серед дітей, молоді та дорослого населення

Очікувані результати навчання

- знати сучасні концепції та дидактичні принципи функціонування тренерської діяльності в системі підготовки спортсменів з обраного виду спорту;
- вміти аналізувати сучасний стан та тенденції розвитку національної системи фізичної культури і спорту.
- бути спроможним організовувати фізкультурно-оздоровчі та спортивні заходи з урахуванням національних та регіональних традицій, бути обізнаним у правилах суддівства спортивних змагань.
- вміти організовувати і проводити учбово-тренувальні заняття з обраного виду спорту.
- виконувати професійну діяльність з дотриманням чинних стандартів якості життя різних верств населення.
- здійснювати ефективну організацію та управління у сфері фізичної культури і спорту, володіти знаннями з техніки безпеки та профілактики травматизму.
- вміти застосовувати медичний супровід і медикаментозне забезпечення спортивної підготовки спортсменів;
- розуміти особливості спортивної дієтології задля підвищення спортивного результату в обраному виді спорту;
- володіти навичками першої домедичної допомоги у процесі занять фізичним вихованням і спортом

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: виконання письмових завдань, або практичних тестів, або представлених презентаційних матеріалів

Форма підсумкового контролю: залік.

Види діяльності

Навчання за програмою підвищення кваліфікації. Передбачено такі види: лекція, практичні заняття, індивідуальні консультації, настановче заняття, самостійна робота.

Методи навчання

Пояснювально-ілюстративний метод. Тренери здобувають знання, слухаючи лекцію, з навчальної або методичної літератури у "готовому" вигляді.

Сприймаючи й осмислюючи факти, оцінки, висновки, вони залишаються в межах репродуктивного (відтворювального) мислення.

Репродуктивний метод. Застосування вивченого на основі зразка, моделі діяльності або загально прийнятих підходів під час лабораторних занять. Діяльність тих, кого навчають, є алгоритмічною, тобто відповідає інструкціям, розпорядженням, правилам - в аналогічних до представленого зразка ситуаціях.

Метод фізичної вправи. Використовується з метою розвитку фізичних якостей та формування рухових умінь і навичок. Передбачає використання методів суворо-регламентованої вправи, стандартно-повторної та перемінної вправи, ігрові та змагальні методи.

Метод проблемного викладення. Використовуючи доцільні джерела й засоби під час лекційних і практичних занять, педагог, перш ніж викладати матеріал, ставить проблему, формулює пізнавальне завдання, а потім, наводить систему доведень, порівнюючи погляди, різні підходи, показує спосіб розв'язання поставленого завдання. Тренери стають ніби свідками і співучасниками наукового пошуку.

Пошуковий, або евристичний метод. Використовується в тій чи іншій мірі у всіх формах навчальних занять та під час індивідуальної чи самостійної роботи Тренера. Його суть - в організації активного пошуку розв'язання висунутих педагогом (чи самостійно сформульованих) пізнавальних завдань, в визначених випадках під керівництвом педагога, або на основі наведених прикладів і вказівок. Процес мислення набуває продуктивного характеру, але його поетапно скеровує й контролює педагог або самі студенти на основі роботи над навчально-методичною літературою.

Дослідницький метод. Після аналізу матеріалу, постановки проблем і завдань та короткого усного або письмового інструктажу тренери, самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть спостереження й виміри, наприклад, об'єму та інтенсивності фізичного навантаження, виконують інші пошукові дії. Ініціатива, самостійність, творчий пошук виявляються в дослідницькій діяльності найповніше. Методи навчальної роботи безпосередньо переходять у методи, які імітують, а іноді й реалізують науковий пошук. Дослідницький метод є пріоритетним у самостійній підготовці тренерів.

Зміст Програми

Лекційний курс

Тема 1. Психологічний тренінг у професійній діяльності тренера. Дисципліна «Психологічний тренінг у професійній діяльності тренера» викладається у процесі здійснення підвищення кваліфікації тренерів, професійна діяльність яких потребує психологічних знань щодо вирішення професійних задач спортивної підготовки вихованців та оптимізації власної професійної діяльності. Предметом вивчення курсу є психологічні особливості оптимізації тренерської діяльності, використання засобів психологічного впливу тренера у процесі підготовки та участі спортсменів у змаганнях, психологічні механізми

налагодження конструктивних взаємин тренера та його вихованців. Програма дисципліни включає такі змістові частини та наповнення їх відповідним контентом: Теоретичні основи психологічного тренінгу у професійній діяльності тренера; Проблема психологічного забезпечення професійної діяльності тренера; Психологічний тренінг як дієвий метод розвитку професійних і особистісних якостей тренера; Роль психологічної компетентності тренера у його взаємодії з вихованцями. Впровадження психологічного тренінгу у професійній діяльності тренера: Застосування методів психорегуляції при відновленні працездатності тренерів і спортсменів; Практичні аспекти психологічної підготовки спортсменів до змагань; Використання засобів психологічного впливу тренера на спортсменів під час змагань; Вправи для вдосконалення психологічних установок та когнітивних навичок тренерів і спортсменів.

Тема 2. Соціально-правові основи сучасного спорту. Соціально-правові основи сучасного спорту – це комплексна навчальна і наукова дисципліна, яка спрямована на оволодіння майбутніми фахівцями спеціальними знаннями про правові та суспільні засади сучасної спортивної діяльності, покликана прищепити студентам усвідомлення необхідності законності в професійній діяльності, підвищення рівня охорони праці під час спортивних заходів та недопущення неправомірної поведінки. Мета: скласти системне уявлення про правове регулювання сучасного спорту, про механізми взаємодії фізкультурно-спортивних організацій різних організаційно-правових форм, про їх діяльність як суб'єктів національного права; про державні і соціальні гарантії прав фахівців фізичної культури та спорту, професійних спортсменів. Сприяти формуванню правової культури магістрів, підвищенню рівня їх компетентності в області правового регулювання спортивної діяльності.

Тема 3. Спортивне харчування в ергогенному забезпеченні підготовки спортсменів. Сучасні підходи до спортивного харчування: теоретичні основи і прикладні аспекти. Структура харчування і класифікація продуктів, види поживних речовин та їхня характеристика. Засоби і структура ергогенного спортивного харчування, програмний підхід в ергогенному забезпеченні підготовки спортсменів, типові програми ергогенного забезпечення. Спортивне харчування в структурі річного циклу підготовки. Підтримка водно-електролітного балансу організму та режим споживання рідини при навантаженнях. Програма оптимізації стану гепатобіліарної системи. Програма харчування в залежності від розвитку певних фізичних якостей і регуляції маси тіла. Програма харчування і фармакологічна підтримка для стимуляції еритропоезу, імуномодуляції, антиоксидантного захисту організму, підвищення стійкості організму до навантаження гіпоксією, захисту організму від стресу (стреспротекція), корекції гострого десинхронозу, хондропротекції.

Тема 4. Сучасні тенденції розвитку спорту. Стратегія розвитку фізичної культури і спорту України до 2028 року. Про Стратегію. Проблематика та обґрунтування змін. Мета впровадження Стратегії. Вектор – підвищення рівня фізичної активності. Вектор – якісні зміни в спорті вищих досягнень. Вектор –

розвиток спортивної інфраструктури. Вектор – діджиталізація сфери фізичної культури і спорту. Вектор – оптимізація кадрового забезпечення сфери фізичної культури і спорту. Ефект від реалізації Стратегії. Нормативно-правове, організаційне, кадрове та матеріально-технічне забезпечення. Глобалізація сучасного спорту. Визначення поняття «глобалізація». Глобалізація: тенденції інтеграції, універсалізації та поляризації сучасного світу. Спорту в умовах глобалізації. Глобалізація в сучасному світі та її вплив на спорт вищих досягнень. Глобалізація і професійний спорт. Глобалізація та її вплив на функціонування системи організації та управління сучасними видами спорту (гандбол, футболу). Актуальні завдання державної політики України у сфері фізичної культури та спорту в умовах глобалізації та євроінтеграції. Організаційно-правові основи функціонування спорту в Україні та їх особливості під впливом глобалізації. Система організації та управління спортом в Україні в умовах глобалізації. Формування концепції спортивного менеджменту в умовах глобалізації Сучасні підходи до організації міжнародних комплексних змагань. Організація та проведення Олімпійських ігор. Місце проведення Олімпійських ігор. Утворення Організаційного комітету Олімпійських ігор – ОКОІ. Основні напрями діяльності МОК при підготовці і проведенні Олімпійських ігор. Основні напрями діяльності МСФ при підготовці і проведенні Олімпійських ігор. Діяльність НОКів при підготовці і проведенні Олімпійських ігор. Проведення всесвітніх ігор і формування програм спортивних змагань.

Тема 5а. (вибірковий компонент). Надання першої долікарської допомоги у процесі занять фізичною культурою і спортом. Гігієна спортсмена. Оцінка загального стану спортсмена. Принципи надання першої допомоги. Правовий аспект надання долікарської допомоги. Алгоритм надання долікарської допомоги. Засоби першої допомоги. Ознаки життя і смерті. Штучне дихання та непрямий масаж серця. Перша долікарська допомога при кровотечах, травмах, переломах, опіках, обмороженнях, отруєннях. Питання загальної та особистої гігієни спортсмена.

Тема 5б (вибірковий компонент). Лікарсько-педагогічний контроль в процесі занять спортом. Мета, значення, види ЛПК. Методи визначення фізичного стану та адекватності фізичного навантаження. Поглиблені лабораторні дослідження і експрес-методи дослідження. Суб'єктивні і об'єктивні показники оцінювання фізичного стану. П'ять рівнів фізичного стану. Ознаки надмірного фізичного навантаження. Типові причини і профілактика перетренованості.

Тема 6. Основи підприємницької діяльності у фізичній культурі і спорті. Дисципліна спрямована на вивчення основних теоретичних та практичних питань, пов'язаних з підприємницькою діяльністю у сфері фізичної культури і спорту в Україні. А саме: зміст та сутність підприємницької діяльності в сучасних умовах; основні засади державного регулювання підприємницької діяльності в Україні; види та форми підприємницької діяльності; порядок реєстрації суб'єктів бізнесу, зміст основних установчих та реєстраційних документів; основні засади державної податкової політики щодо оподаткування підприємницької діяльності;

пошук підприємницьких ідей; розрахунок розміру податків за спрощеною системою оподаткування суб'єктів малого бізнесу.

Тема 7. Теоретико-методичні та організаційні аспекти підготовки спортсменів. Система багаторічної підготовки спортсменів: Структура і методика побудови програми тренувальних занять; Побудова програм мікроциклів; Побудова програм мезоциклів; Основи побудови підготовки спортсменів упродовж року (річні цикли тренування); Основи підготовки спортсменів у процесі багаторічного удосконалення. Система спортивної підготовки: Спортивна підготовка як педагогічна система комплексного впливу; Навантаження, втома, відновлення та адаптація у спортивному тренуванні; Види спортивної підготовки (технічна підготовка; тактична підготовка; фізична підготовка; психологічна підготовка; теоретична підготовка; інтегральна підготовка. Управління тренувальною і змагальною діяльністю спортсменів. Управління процесом підготовки спортсменів. Контроль як базовий елемент управління.

Тема 8а. Сучасні технології будівництва та експлуатації спортивних споруд (вибірковий компонент). Спрямована на надання знань про матеріально-технічне забезпечення підготовки спортсменів. Адже, розвиток фізичної культури і спорту неможливий без належної матеріально-технічної бази. Для того щоб спортсмени досягали високих результатів, необхідні сучасні спортивні споруди та високоякісне обладнання. Основними завданнями навчальної дисципліни є надання знань з основ будівництва відкритих спортивних споруд (технологічна послідовність організації робіт на будівельному майданчику), а також їх експлуатації (основні розміри, розмітка, обладнання, гігієна, техніка безпеки тощо).

Тема 8б. Основи наукових досліджень у фізичній культурі і спорті (вибірковий компонент). Спортивна наука у професійній діяльності сучасного тренера. Проблематика науково-методичних розвідок творчо працюючих тренерів. Методи отримання інформації, що використовується в процесі професійної діяльності тренера (характеристики та технології застосування методів опитування, тестування, спостереження, функціонального контролю педагогічного експерименту). Методика пошуку, збору та аналізу інформаційних джерел з питань, що цікавлять тренера. Верифікація отриманої інформації.

Тема 9а. Реалізація принципів інклюзивної освіти у спорті (вибірковий компонент). Діяльність спортивної школи, бази спортивної підготовки щодо розбудови інклюзивного освітнього середовища. Організація і забезпечення професійного розвитку тренерських кадрів в умовах інклюзивного підходу до організації спортивної підготовки. Основні цінності та рамки компетентностей для тренерів, що дотримуються принципів інклюзивного підходу до спортивної підготовки вихованців. Узгодження програм підготовки вихованців з особливими потребами та вихованців нормо типового розвитку. Формування культури прийняття індивідуальних особливостей своїх однолітків нормотиповими вихованцями. Формування середовища закладів спортивної підготовки на принципах недискримінації, врахування багатоманітності людини, ефективної

участі й діяльності в процесі спортивної підготовки всіх його учасників. Приведення території закладу, будівель та приміщень у відповідність із вимогами державних будівельних норм щодо закладів спортивно-педагогічного спрямування та інклюзивності. Облаштування ресурсного приміщення для спортсменів різної спеціалізації.

Тема 9б. Мовленнєвий імідж тренера (вибірковий компонент). Імідж людини. Роль вербальних і невербальних засобів мовленнєвої культури у формуванні іміджу. Види іміджу. Структура мовленнєвого іміджу. Імідж спорту як соціокультурний феномен. Мовленнєвий імідж тренера як суб'єкта спортивної діяльності. Комунікативні якості мовлення в структурі позитивного вербального іміджу тренера. Вербальні засоби формування іміджу тренера. Невербальна комунікація у взаємодії тренера й спортсмена. Спілкування в спорті як лінгвокультурне явище. Роль спілкування тренера зі спортсменами. Стилі та стратегії спілкування тренера.

Тема 10а. Педагогіка спорту (вибірковий компонент). Стан наукової розробки педагогічних проблем спорту. Педагогіка спорту в системі наукового знання. Характеристика теорії спорту. Спорт як засіб військово-фізичної підготовки, ідеологічного та морального виховання на різних етапах розвитку суспільства. Формування елементів сучасного фізичного виховання у другій половині XIX ст. Становлення фізичної культури і спорту у період від початку XX ст. до сучасності. Проблеми виховання у спорті вищих досягнень. Система моральних відносин у спорті. Принципи спортивної етики. Естетичне виховання у спорті. Розумове, трудове і патріотичне виховання засобами фізичної культури і спорту. Олімпійська освіта в Україні.

Тема 10б. Організація і проведення масових спортивних заходів і показових виступів (вибірковий компонент). Значення і основні функції спортивних змагань. Класифікація спортивних змагань в залежності від мети, форми масштабу і характеру спортивної боротьби. Організація спортивних змагань. Основи суддівства. Показові виступи, значення, фактори, які впливають на успіх проведення показових виступів. Характеристика програм показових виступів. Музикальний супровід, художнє оформлення. Організація і технології підготовки показових виступів.

Практичний курс

Тема 1. Організаційні основи проведення підготовчої частини спортивного тренування. Значення і основні завдання підготовчої частини спортивного тренування. Структура і зміст. Спеціальна термінологія. Особливості змісту підготовчої частини спортивного тренування в залежності від виду спорту.

Тема 2. Вдосконалення умінь і навичок у проведенні організаційного розділу підготовчої частини спортивного тренування. Способи шиккування учасників тренування. Оголошення теми і завдань тренувального заняття. Перевірка готовності учасників до виконання рухових завдань та практичних

вправ з розвитку фізичних якостей. Виявлення учасників з проблемами здоров'я та невмотивованості до занять.

Тема 3. Вдосконалення умінь і навичок у проведенні практичного розділу підготовчої частини спортивного тренування. Стройові прийоми і вправи. Вправи загального розвитку в ходьбі і бігу. Вправи загального розвитку, що виконуються на місці. Спеціальні вправи для підготовки до фізичних навантажень з виду спорту. Вправи в глибокому диханні і на розслаблення м'язів.

Тема 4. Вдосконалення умінь і навичок у проведенні заключної частини спортивного тренування. Сучасні технології виконання дихальних і релаксаційних вправ. Підведення підсумків тренування. Завдання на самопідготовку. Прибирання місць проведеного тренування.

Тема 5. Засоби і методи розвитку гнучкості. Значення гнучкості в системі фізичної підготовки спортсменів. Фізіологічні особливості розвитку гнучкості. Вправи на гнучкість – методика виконання і оцінювання. Допоміжні фактори, що впливають на показники гнучкості. Правила безпеки.

Тема 6. Технології формування рухових умінь і навичок. Значення і основні завдання основної частини спортивного тренування. Структура і особливості змісту в залежності від виду спорту. Загальна та спеціальна термінологія. Особливості змісту підготовчої частини спортивного тренування в залежності від виду спорту. Загальні підходи до вдосконалення техніки виконання вправ та розвитку професійно значимих якостей. Обґрунтування послідовності виконання вправ відповідно до динаміки працездатності впродовж основної частини спортивного тренування. Правила безпеки.

Тема 7. Засоби і методи розвитку швидкісних здібностей. Засоби і методи розвитку швидкості. Особливості техніки виконання швидкісних вправ. Техніка низького і високого старту. Долання основного відрізки спринтерської дистанції. Синхронізація м'язової роботи та дихання підчас виконання швидкісних вправ. Техніка фінішування та зупинки. Правила безпеки.

Тема 8. Засоби і методи розвитку витривалості. Засоби і методи розвитку витривалості. Особливості техніки виконання вправ на витривалість. Техніка старту та розгону. Способи розподілу зусиль на різних відрізках відрізки дистанції. Синхронізація м'язової роботи та дихання підчас виконання вправ на витривалість. Техніка фінішування та зупинки. Правила безпеки.

Тема 9. Виконання тестів: біг на 100 м, біг на 1000 м відповідно нормативів для вікової групи (контрольне заняття).

Тема 10а. Силова підготовка - розвиток сили (вибірковий компонент). Значення фізичної якості сили в системі фізичної підготовки спортсменів. Силові тренажери та спеціальний інвентар для розвитку сили. Методи силової підготовки. Структура і зміст силового тренування. Правила безпеки.

Тема 10б Силова підготовка - вдосконалення силових здібностей (вибірковий компонент). Види силових здібностей. Сучасні засоби та методики

розвитку силових здібностей. Структура і зміст спеціалізованого силового тренування. Особливості вдосконалення окремих видів силових здібностей. Диференційований підхід до розвитку окремих груп м'язів. Методика оцінювання силових здібностей. Правила безпеки.

Тема 11а. Плавання - техніка плавання довільним способом (вибірковий компонент). Значення плавання для загартування організму і покращення фізичної підготовки спортсменів. Особливості техніки спортивного плавання. Структура і зміст заняття з плавання. Техніка пірнання в довжину. Методика оцінювання. Правила безпеки.

Тема 11б. Плавання - контрольне заняття. (вибірковий компонент). Виконання тесту плавання на 50 м відповідно нормативів для вікової групи. Правила безпеки.

Тема 12а. Рухливі ігри і естафети (вибірковий компонент). Види рухливих ігор і естафет. Значення рухливих ігор і естафет для активного відпочинку і покращення фізичної підготовки спортсменів. Рухливі ігри та естафети для вибіркового розвитку тих чи інших фізичних якостей. Правила безпеки.

Тема 12б Спортивні ігри (вибірковий компонент). Популярні види спортивних ігор. Значення спортивних ігор для покращення фізичної форми спортсменів. Особливості використання елементів спортивних ігор для вирішення завдань спортивного тренування в обраному виді спорту. Правила безпеки.

Діагностико-аналітичний модуль. Виконання письмових тестів.

Самостійна робота

Тема 1. Психологічний тренінг у професійній діяльності тренера. Програма самостійної роботи включає такі змістові частини та наповнення їх відповідним контентом: Теоретичні основи психологічного тренінгу у професійній діяльності тренера; Проблема психологічного забезпечення професійної діяльності тренера; Психологічний тренінг як дієвий метод розвитку професійних і особистісних якостей тренера; Роль психологічної компетентності тренера у його взаємодії з вихованцями. Впровадження психологічного тренінгу у професійній діяльності тренера: Застосування методів психорегуляції при відновленні працездатності тренерів і спортсменів; Практичні аспекти психологічної підготовки спортсменів до змагань; Використання засобів психологічного впливу тренера на спортсменів під час змагань; Вправи для вдосконалення психологічних установок та когнітивних навичок тренерів і спортсменів.

Тема 2. Соціально-правові основи сучасного спорту. Самостійна робота спрямована на оволодіння тренерами спеціальними знаннями про правові та суспільні засади сучасної спортивної діяльності, покликана прищепити студентам усвідомлення необхідності законності в професійній діяльності, підвищення рівня охорони праці під час спортивних заходів та недопущення неправомірної поведінки. Мета: скласти системне уявлення про правове регулювання сучасного

спорту, про механізми взаємодії фізкультурно-спортивних організацій різних організаційно-правових форм, про їх діяльність як суб'єктів національного права; про державні і соціальні гарантії прав фахівців фізичної культури та спорту, професійних спортсменів. Сприяти формуванню правової культури магістрів, підвищенню рівня їх компетентності в області правового регулювання спортивної діяльності.

Тема 3. Спортивне харчування в ергогенному забезпеченні підготовки спортсменів. Програма самостійної роботи включає такі змістові частини та наповнення їх відповідним контентом: Сучасні підходи до спортивного харчування: теоретичні основи і прикладні аспекти. Структура харчування і класифікація продуктів, види поживних речовин та їхня характеристика. Засоби і структура ергогенного спортивного харчування, програмний підхід в ергогенному забезпеченні підготовки спортсменів, типові програми ергогенного забезпечення. Спортивне харчування в структурі річного циклу підготовки. Підтримка водно-електролітного балансу організму та режим споживання рідини при навантаженнях. Програма оптимізації стану гепатобіліарної системи. Програма харчування в залежності від розвитку певних фізичних якостей і регуляції маси тіла. Програма харчування і фармакологічна підтримка для стимуляції еритропоезу, імуномодуляції, антиоксидантного захисту організму, підвищення стійкості організму до навантаження гіпоксією, захисту організму від стресу (стреспротекція), корекції гострого десинхронозу, хондропротекції.

Тема 4. Сучасні тенденції розвитку спорту. Програма самостійної роботи включає такі змістові частини та наповнення їх відповідним контентом: Стратегія розвитку фізичної культури і спорту України до 2028 року. Про Стратегію. Проблематика та обґрунтування змін. Мета впровадження Стратегії. Вектор – підвищення рівня фізичної активності. Вектор – якісні зміни в спорті вищих досягнень. Вектор – розвиток спортивної інфраструктури. Вектор – діджиталізація сфери фізичної культури і спорту. Вектор – оптимізація кадрового забезпечення сфери фізичної культури і спорту. Ефект від реалізації Стратегії. Нормативно-правове, організаційне, кадрове та матеріально-технічне забезпечення. Глобалізація сучасного спорту. Визначення поняття «глобалізація». Глобалізація: тенденції інтеграції, універсалізації та поляризації сучасного світу. Спорту в умовах глобалізації. Глобалізація в сучасному світі та її вплив на спорт вищих досягнень. Глобалізація і професійний спорт. Глобалізація та її вплив на функціонування системи організації та управління сучасними видами спорту (гандбол, футболу). Актуальні завдання державної політики України у сфері фізичної культури та спорту в умовах глобалізації та євроінтеграції. Організаційно-правові основи функціонування спорту в Україні та їх особливості під впливом глобалізації. Система організації та управління спортом в Україні в умовах глобалізації. Формування концепції спортивного менеджменту в умовах глобалізації Сучасні підходи до організації міжнародних комплексних змагань. Організація та проведення Олімпійських ігор. Місце проведення Олімпійських ігор. Утворення Організаційного комітету Олімпійських ігор – ОКОІ. Основні

напрями діяльності МОК при підготовці і проведенні Олімпійських ігор. Основні напрями діяльності МСФ при підготовці і проведенні Олімпійських ігор. Діяльність НОКів при підготовці і проведенні Олімпійських ігор. Проведення всесвітніх ігор і формування програм спортивних змагань.

Тема 5а. (вибірковий компонент). Надання першої долікарської допомоги у процесі занять фізичною культурою і спортом. Програма самостійної роботи включає такі змістові частини та наповнення їх відповідним контентом: Гігієна спортсмена. Оцінка загального стану спортсмена. Принципи надання першої допомоги. Правовий аспект надання долікарської допомоги. Алгоритм надання долікарської допомоги. Засоби першої допомоги. Ознаки життя і смерті. Штучне дихання та непрямий масаж серця. Перша долікарська допомога при кровотечах, травмах, переломах, опіках, обмороженнях, отруєннях. Питання загальної та особистої гігієни спортсмена.

Тема 5б (вибірковий компонент). Лікарсько-педагогічний контроль в процесі занять спортом. Програма самостійної роботи включає такі змістові частини та наповнення їх відповідним контентом: Мета, значення, види ЛПК. Методи визначення фізичного стану та адекватності фізичного навантаження. Поглиблені лабораторні дослідження і експрес-методи дослідження. Суб'єктивні і об'єктивні показники оцінювання фізичного стану. П'ять рівнів фізичного стану. Ознаки надмірного фізичного навантаження. Типові причини і профілактика перетренованості.

Тема 6. Основи підприємницької діяльності у фізичній культурі і спорті. Програма самостійної роботи спрямована на вивчення основних теоретичних та практичних питань, пов'язаних з підприємницькою діяльністю у сфері фізичної культури і спорту в Україні. А саме: зміст та сутність підприємницької діяльності в сучасних умовах; основні засади державного регулювання підприємницької діяльності в Україні; види та форми підприємницької діяльності; порядок реєстрації суб'єктів бізнесу, зміст основних установчих та реєстраційних документів; основні засади державної податкової політики щодо оподаткування підприємницької діяльності; пошук підприємницьких ідей; розрахунок розміру податків за спрощеною системою оподаткування суб'єктів малого бізнесу.

Тема 7. Теоретико-методичні та організаційні аспекти підготовки спортсменів. Програма самостійної роботи спрямована на вивчення системи багаторічної підготовки спортсменів: Структура і методика побудови програми тренувальних занять; Побудова програм мікроциклів; Побудова програм мезоциклів; Основи побудови підготовки спортсменів упродовж року (річні цикли тренування); Основи підготовки спортсменів у процесі багаторічного удосконалення. Система спортивної підготовки: Спортивна підготовка як педагогічна система комплексного впливу; Навантаження, втома, відновлення та адаптація у спортивному тренуванні; Види спортивної підготовки (технічна підготовка; тактична підготовка; фізична підготовка; психологічна підготовка;

теоретична підготовка; інтегральна підготовка. Управління тренувальною і змагальною діяльністю спортсменів. Управління процесом підготовки спортсменів. Контроль як базовий елемент управління.

Тема 8а (вибірковий компонент). Сучасні технології будівництва та експлуатації спортивних споруд. Програма самостійної роботи спрямована на надання знань про матеріально-технічне забезпечення підготовки спортсменів. Адже, розвиток фізичної культури і спорту неможливий без належної матеріально-технічної бази. Для того щоб спортсмени досягали високих результатів, необхідні сучасні спортивні споруди та високоякісне обладнання. Основними завданнями навчальної дисципліни є надання знань з основ будівництва відкритих спортивних споруд (технологічна послідовність організації робіт на будівельному майданчику), а також їх експлуатації (основні розміри, розмітка, обладнання, гігієна, техніка безпеки тощо).

Тема 8б (вибірковий компонент). Основи наукових досліджень у фізичній культурі і спорті. Програма самостійної роботи включає такі змістові частини та наповнення їх відповідним контентом: Спортивна наука у професійній діяльності сучасного тренера. Проблематика науково-методичних розвідок творчо працюючих тренерів. Методи отримання інформації, що використовується в процесі професійної діяльності тренера (характеристики та технології застосування методів опитування, тестування, спостереження, функціонального контролю педагогічного експерименту). Методика пошуку, збору та аналізу інформаційних джерел з питань, що цікавлять тренера. Верифікація отриманої інформації.

Тема 9а (вибірковий компонент). Реалізація принципів інклюзивної освіти у спорті. Програма самостійної роботи включає такі змістові частини та наповнення їх відповідним контентом: Діяльність спортивної школи, бази спортивної підготовки щодо розбудови інклюзивного освітнього середовища. Організація і забезпечення професійного розвитку тренерських кадрів в умовах інклюзивного підходу до організації спортивної підготовки. Основні цінності та рамки компетентностей для тренерів, що дотримуються принципів інклюзивного підходу до спортивної підготовки вихованців. Узгодження програм підготовки вихованців з особливими потребами та вихованців нормо типового розвитку. Формування культури прийняття індивідуальних особливостей своїх однолітків нормотиповими вихованцями. Формування середовища закладів спортивної підготовки на принципах недискримінації, врахування багатоманітності людини, ефективної участі й діяльності в процесі спортивної підготовки всіх його учасників. Приведення території закладу, будівель та приміщень у відповідність із вимогами державних будівельних норм щодо закладів спортивно-педагогічного спрямування та інклюзивності. Облаштування ресурсного приміщення для спортсменів різної спеціалізації.

Тема 9б (вибірковий компонент). Мовленнєвий імідж тренера. Програма самостійної роботи включає такі змістові частини та наповнення їх відповідним контентом: Імідж людини. Роль вербальних і невербальних засобів мовленнєвої культури у формуванні іміджу. Види іміджу. Структура мовленнєвого іміджу. Імідж спорту як соціокультурний феномен. Мовленнєвий імідж тренера як суб'єкта спортивної діяльності. Комунікативні якості мовлення в структурі позитивного вербального іміджу тренера. Вербальні засоби формування іміджу тренера. Невербальна комунікація у взаємодії тренера й спортсмена. Спілкування в спорті як лінгвокультурне явище. Роль спілкування тренера зі спортсменами. Стили та стратегії спілкування тренера.

Тема 10а. (вибірковий компонент). Педагогіка спорту. Програма самостійної роботи спрямована на надання знань про: Стан наукової розробки педагогічних проблем спорту. Педагогіка спорту в системі наукового знання. Характеристика теорії спорту. Спорт як засіб військово-фізичної підготовки, ідеологічного та морального виховання на різних етапах розвитку суспільства. Формування елементів сучасного фізичного виховання у другій половині XIX ст. Становлення фізичної культури і спорту у період від початку XX ст. до сучасності. Проблеми виховання у спорті вищих досягнень. Система моральних відносин у спорті. Принципи спортивної етики. Естетичне виховання у спорті. Розумове, трудове і патріотичне виховання засобами фізичної культури і спорту. Олімпійська освіта в Україні.

Тема 10б. (вибірковий компонент). Організація і проведення масових спортивних заходів і показових виступів. Програма самостійної роботи спрямована на обґрунтування значення і основних функцій спортивних змагань; вивчення класифікацій спортивних змагань в залежності від мети, форми масштабу і характеру спортивної боротьби; технологій організації спортивних змагань; основ суддівства; проведення показових виступів, значення, факторів, які впливають на успіх проведення показових виступів; характеристику програм показових виступів; музикальний супровід, художнє оформлення; організацію і технологію підготовки показових виступів.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

програми підвищення кваліфікації тренерів, тренерів-викладачів та інших фахівців у сфері фізичної культури і спорту (2,5 кредит, 75 годин)

Теми занять	Кількість годин				
	кредити	усього годин	лекції	практичні	самостійна робота
Модуль I. Загальний професійний					

Тема 1. Психологічний тренінг у професійній діяльності тренера.	5	2		3
Тема 2. Соціально-правові основи сучасного спорту.	5	2		3
Тема 3. Спортивне харчування в ергогенному забезпеченні підготовки спортсменів.	5	2		3
Тема 4. Сучасні тенденції розвитку спорту.	5	2		3
Тема 5. (вибірковий компонент): 5а. Надання першої долікарської допомоги у процесі занять фізичною культурою і спортом. 5б. Лікарсько-педагогічний контроль в процесі занять спортом.	5	2		3
Тема 6. Основи підприємницької діяльності у фізичній культурі і спорті	5	2		3
Тема 7. Теоретико-методичні та організаційні аспекти підготовки спортсменів	5	2		3
Тема 8. (вибірковий компонент): 8 а. Сучасні технології будівництва та експлуатації спортивних споруд. 8 б. Основи наукових досліджень у фізичній культурі і спорті.	5	2		3
Тема 9. (вибірковий компонент): 9 а. Реалізація принципів інклюзивної освіти у спорті. 9 б. Мовленнєвий імідж тренера.	5	2		3
Тема 10. (вибірковий компонент): 10 а. Педагогіка спорту. 10 б. Організація і проведення масових спортивних заходів і	4	2		2

показових виступів.					
Модуль II. Фаховий	0,8				
Тема 1. Організаційні основи проведення підготовчої частини спортивного тренування.		2		2	
Тема 2. Вдосконалення умінь і навичок у проведенні організаційного розділу підготовчої частини спортивного тренування.		2		2	
Тема 3. Вдосконалення умінь і навичок у проведенні практичного розділу підготовчої частини спортивного тренування.		2		2	
Тема 4. Вдосконалення умінь і навичок у проведенні заключної частини спортивного тренування.		2		2	
Тема 5. Засоби і методи розвитку гнучкості.		2		2	
Тема 6. Технології формування рухових умінь і навичок.		2		2	
Тема 7. Засоби і методи розвитку швидкісних здібностей.		2		2	
Тема 8. Засоби і методи розвитку витривалості.		2		2	
Тема 9. Виконання тестів: біг на 100 м, біг на 1000 м відповідно нормативів для вікової групи (контрольне заняття).		2		2	
Тема 10 (вибірковий компонент): 10 а. Силова підготовка - розвиток сили. 10 б. Силова підготовка - вдосконалення силових здібностей.		2		2	
Тема 11(вибірковий компонент):		2		2	

11 а. Плавання - техніка плавання довільним способом. 11 б. Плавання - контрольне заняття.					
Тема 12(вибірковий компонент): 12 а. Рухливі ігри і естафети. 12 б. Спортивні ігри.		2		2	
Модуль III. Діагностико-аналітичний	0,07	2		2	
Усього годин	2,5	75	20	26	29

Рекомендовані джерела інформації для самостійного опрацювання

Основна література

1. Товт В.А. Теорія і практика національної системи спорту для всіх / Навчальний посібник / Укладачі: В.А. Товт, В.Я. Сусла. - Ужгород: ПП «Данило С.І.».2017 – 128 с.
2. Організація масових спортивних заходів і показових виступів: навч. посіб./ укладачі В.А.Товт, Н.В. Семаль, Е.М. Сивохоп – Ужгород: ТОВ «РІК-У», 2023. - 142 с.
3. Основи теорії спорту для всіх. Метод. Посібник/Товт В.А., Ляховець Л.О., Ляховець-Булеца К.М., Степчук Н.В.. – Ужгород: "Говерла", 2014. – 108 с.

Допоміжна література

1. Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту // Указ Президента України від 28 вересня 2004 року №1148/2004. - 81 с.
2. Дутчак М.В. Спорт для всіх в Україні: теорія і практика / М.В. Дутчак. К.: Олімп. л-ра, 2009. - 279 с.
3. Педагогічна майстерність учителя: Навчальний посібник / За ред. проф. В.М. Гриньової, С.Т. Золотухіної. – Вид. 2-е, випр. і доп. – Х.: «ОВС», 2006. – 224 с. 27. Педагогічна майстерність: Підручник / І.А. Зязюн, Л.В. Крамущенко, І.Ф. Кривонос та ін.; За ред. І.А. Зязюна. – К.: Вищ. шк., 1997. – 349 с.
4. Педагогічна майстерність: Хрестоматія: Навчальний посібник / Упоряд.: І.А. Зязюн, Н.Г. Базидевич, Т.Г. Дмитренко та ін.; За ред. І.А. Зязюна. – К.: Вищ. шк., 2006. – 606 с. 29. Педагогічне спілкування: цілі та цінності / Іван Цимбалюк // Управління освітою. – 2003. – № 7. – С. 8–13.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Інтернет-ресурси

Перелік використаної літератури

1. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
2. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс]. Верховна Рада України. Офіційний вебпортал парламенту України. Законодавство України. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
3. Закон України «Про фізичну культуру і спорт» (редакція від 6 вересня 2022 року N 2563-IX) [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://ips.ligazakon.net/document/view/T380800?an=1&ed=2022_10_27
4. Наказ Міністерства молоді та спорту України від 22.03.2018 № 1270 «Про затвердження Положення про підвищення кваліфікації тренерів (тренерів-викладачів) та інших фахівців у сфері фізичної культури і спорту» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/re29451?an=62>
5. Наказ Міністерства освіти і науки України від 08 вересня 2020 р. № 1115 «Деякі питання організації дистанційного навчання» зареєстровано в Міністерстві юстиції України №941/35224 від 8 вересня 2020 року [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0941-20#Text>
7. Освітньо-професійна програма «Фізична культура і спорт» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт галузі знань 01 Освіта/Педагогіка Кваліфікація: бакалавр фізичної культури і спорту. Затверджена Вченою радою ДВНЗ «Ужгородський національний університет». протокол №3 від 23 березня 2023 року. 18 с. Режим доступу: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/58521>
8. Положення про Міністерство молоді та спорту України, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 02 липня 2014 року № 220 (редакція № 930 від 19.08.2022) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2014-%D0%BF#Text>
9. Стандарт вищої освіти: другий (магістерський) рівень вищої освіти, галузь знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальність 017 Фізична культура і спорт. Затверджений Наказом Міністерства освіти і науки України від 11 травня 2021 року № 516. 11 с.
10. Стандарт фахової передвищої освіти України: фаховий молодший бакалавр, галузь знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальність 017 Фізична культура і спорт. Затверджений Наказом Міністерства освіти і науки України від 24 квітня 2019 року № 567. 11 с.